

Załącznik
do uchwały Rady Ministrów nr ...
z dnia r.

**Program wieloletni pn.
„Gospodarowanie zasobami wodnymi w Polsce”**

Spis treści

1.	Ramy prawne i powiązania z innymi dokumentami strategicznymi	3
1.1	Ramy prawne.....	3
1.2	Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	4
2.	Diagnoza społeczno-gospodarcza	6
2.1	Diagnoza stanu obecnego	6
2.1.1	Bilans wodny.....	6
2.1.2	Hydroenergetyka.....	9
2.1.3	Transport wodny śródlądowy.....	10
2.2	Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych	11
3.	Cele, priorytety i zakres interwencji.....	12
3.1	Logika i zakres interwencji.....	12
3.2	Cel główny i cele szczegółowe.....	12
3.2.1	Cel główny – zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz uzyskanie korzystnego bilansu wodnego (ochrona przed suszą i retencja wodna)	12
3.2.2	Cel szczegółowy 1 – podniesienie parametrów nawigacyjnych drogi wodnej i usprawnienie lodołamania	13
3.2.3	Cel szczegółowy 2 – zwiększenie retencji i produkcja zielonej energii	14
3.3	Priorytety inwestycyjne	14
3.3.1	Priorytet: odbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej	14
3.3.2	Priorytet: budowa zbiorników wodnych	15
4.	Wpływ realizacji Programu na środowisko	19
5.	Sposób realizacji, monitorowania i oceny stopnia osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych	20
6.	Plan finansowy Programu.....	21
7.	Podstawowe założenia systemu realizacji.....	24
7.1	Informacje o inwestorze.....	24
7.2	Nadzór nad realizacją Programu w trakcie jego trwania.....	24
7.3	Informacja końcowa o realizacji Programu	25
8.	Załącznik nr 1 – Lista inwestycji.....	26
9.	Wykaz skrótów	28
10.	Spis tabel i schematów	29

1. Ramy prawne i powiązania z innymi dokumentami strategicznymi

1.1 Ramy prawne

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.)

Dokument stanowi program wieloletni w rozumieniu art. 136 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Programy wieloletnie są ustanawiane przez Radę Ministrów w celu realizacji strategii przyjętych przez Radę Ministrów. Ustanawiając program, wskazuje się jego wykonawcę.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2010 r. (Dz. U. poz. 1579) w sprawie szczegółowego sposobu i trybu finansowania inwestycji z budżetu państwa

Inwestycje wskazane w Programie, finansowane z budżetu państwa, muszą spełniać wymogi określone w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie szczegółowego sposobu i trybu finansowania inwestycji z budżetu państwa, ze szczególnym uwzględnieniem zasady, że łączna kwota środków z budżetu państwa nie może być wyższa niż wartość kosztorysowa inwestycji określona przy rozpoczęciu jej realizacji, obejmująca koszty przygotowania do realizacji, koszty robót budowlanych, koszty nadzoru nad wykonywaniem robót budowlanych i koszty pierwszego wyposażenia, oraz z uwzględnieniem warunków dokonywania wydatków przez państwowe jednostki budżetowe i zasad udzielania dotacji na realizację inwestycji innym jednostkom.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057, z późn. zm.)

Dokument powinien posiadać elementy programu rozwoju, o których mowa w art. 15 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233, z późn. zm.) (dalej: ustawa – Prawo wodne)

Akt prawny kompleksowo regulujący kwestię zarządzania zasobami wodnymi w Polsce oraz organizację instytucji odpowiedzialnej za ten obszar – Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Zgodnie z art. 10 definicja zarządzania zasobami wodnymi obejmuje:

Zarządzanie zasobami wodnymi służy zaspokajaniu potrzeb ludności i gospodarki oraz ochronie wód i środowiska związanego z tymi zasobami, w szczególności w zakresie m.in. zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności oraz ochrony przed powodzią oraz suszą.

Natomiast samo *zarządzanie zasobami wodnymi jest realizowane z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy, regiony wodne i zlewnie* (art. 12).

Wśród kategorii budowli przeciwpowodziowych ustawa – Prawo wodne wymienia m.in. sztuczne i suche zbiorniki przeciwpowodziowe i budowle regulacyjne.

W zakresie ewentualnego finansowania inwestycji ustawa reguluje kwestie związane z gospodarką finansową Wód Polskich.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, z późn. zm.) (dalej: ustawa OOS)

Program wieloletni pn. „Gospodarowanie zasobami wodnymi w Polsce” spełnia przesłanki wyszczególnione w art. 46 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy OOS i jako dokument planistyczny z zakresu gospodarki wodnej, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym mogących powodować znaczące oddziaływania na obszary Natura 2000, podlega obowiązkowi poddania go strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (dalej: SOOS).

1.2 Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Realizacja planowanych działań w ramach programu wieloletniego pn. „Gospodarowanie zasobami wodnymi w Polsce” jest spójna ze strategiami politycznymi i sektorowymi dla Polski oraz UE oraz została ujęta w dokumentach strategicznych i planistycznych tj.:

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Cel: Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów:

„Podjęte zostaną również działania w zakresie odbudowy możliwości transportowych polskich szlaków wodnych (zwłaszcza Odry oraz **dolnej Wisły**) (...).”

Cel: Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł:

„Inwestycje w celu wykorzystania lokalnie dostępnych surowców energetycznych i innych zasobów, zgodnie z terytorialnym potencjałem (np. **elektrownie wodne**, biomasa, biogaz i biogaz rolniczy, odpady, instalacje geotermalne) (...).”

Cel: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców:

„Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i – w szczególnych przypadkach – dużej retencji (...).”

Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku

Korzyści związane z wysokimi parametrami infrastruktury portowej i dostępu do portów morskich od strony morza nie zostaną wykorzystane, jeżeli wąskim gardłem będzie infrastruktura dostępu do portów od strony lądu. W związku z tym istotnym działaniem będzie budowa i modernizacja infrastruktury drogowej, kolejowej i **rzecznej łączącej porty z zapleczem gospodarczym**. Modernizacja infrastruktury i zwiększenie dostępu do portów morskich (terminali) wpłynie również na polepszenie dostępności przestrzennej najważniejszych miast portowych i całego obszaru Morza Bałtyckiego.

Polityka Ekologiczna Państwa 2030

Cel: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód:

„Ze względu na konieczność osiągnięcia dobrego stanu wód, przewidywane zmiany klimatu oraz rosnące oddziaływanie człowieka na środowisko, jakość oraz dostępność zasobów wód powierzchniowych i podziemnych będą jednym z najważniejszych środowiskowych uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego kraju (...).”

Cel: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych:

„Działania adaptacyjne będą polegały na opracowaniu i wdrożeniu dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, wsparciu opracowania i wdrażania planów adaptacji do zmian klimatu dla obszarów zurbanizowanych, **budowie niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej** i obiektów małej retencji (...).”

Plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP)

PZRP stanowią podstawowe dokumenty planistyczne mające na celu ograniczenie ryzyka powodziowego i zarządzanie nim. Zgodnie z art. 173 ust. 19 ustawy – *Prawo wodne* PZRP podlegają przeglądowi co 6 lat oraz w razie potrzeby aktualizacji.

Realizacja inwestycji ujętych w katalogu działań wskazanych w PZRP obniży poziom ryzyka powodziowego, w szczególności poprzez zmianę warunków przepływu wód. Plan tworzy podstawy skutecznego zarządzania ryzykiem powodziowym. Wnioski wynikające z planu stanowią podstawę dla stworzenia katalogu dobrych praktyk w dziedzinie ochrony przeciwpowodziowej i wpłyną na rozwój branży, przyszłą strukturę zarządzania majątkiem oraz metodykę priorytetyzacji działań inwestycyjnych i wspomagających w postaci katalogu instrumentów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych.

Wśród priorytetów wskazanych w PZRP jako działania mające na celu zmniejszenie ryzyka powodziowego ujęto również zadania inwestycyjne objęte niniejszym Programem.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy – przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)

Plan przeciwdziałania skutkom suszy wskazuje obszary zagrożenia poszczególnymi typami suszy oraz wyznacza priorytety w zakresie budowy i przebudowy urządzeń wodnych w celu m.in. zwiększania retencji oraz wspierania przeciwdziałania skutkom suszy. Działania z zakresu zwiększania retencji wód, poza minimalizowaniem skutków suszy przyczyniają się również do zwiększenia ochrony przeciwpowodziowej. Poza działaniami zwiększającymi naturalną retencję, zatrzymującymi wodę w miejscu, w którym ona spadła (retencja krajobrazowa, retencja glebowa) PPSS wskazuje potrzebę realizowania działań technicznych z zakresu budowy zbiorników małej i dużej retencji.

Wśród priorytetów wskazanych w PPSS jako działania mające na celu zwiększenie retencji wodnej ujęto również zadania inwestycyjne objęte niniejszym Programem.

Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (PGW)

PGW są głównymi dokumentami planistycznymi w zakresie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Zawierają one elementy wymagane art. 318 ustawy *Prawo wodne*, w tym cele środowiskowe dla poszczególnych jednolitych części wód oraz zestawy działań mających na celu osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych, poprawę stanu zasobów wodnych, poprawę możliwości korzystania z wód, zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji, mogących negatywnie oddziaływać na wody.

PGW zawierają także wykaz inwestycji i działań, które mogą spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu wód lub pogorszenie dobrego stanu wód. Wykaz ten ma funkcję sprawozdawczą.

Zgodnie z art. 318 ust. 5 ustawy *Prawo wodne* dokonuje się przeglądu i aktualizacji PGW co 6 lat.

Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030

Cele: 2.1 Wymiar „obniżenie emisyjności”, 2.1.1 Emisje i pochłanianie gazów cieplarnianych - odpowiadają na zagadnienie adaptacji do zmian klimatu poprzez zapewnienie zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska.

Budowa zbiorników zwiększy pojemność retencji wodnej. Dodatkowo, poprzez budowę elektrowni wodnych na zbiornikach, pośrednio przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Program wieloletni jest odpowiedzią na potrzebę łagodzenia ryzyka klęsk żywiołowych, jakimi są powodzie oraz niedobory wody spowodowane suszą i przyczyni się do przeciwdziałania zmianom klimatu. Program będzie miał wpływ na adaptację do zmian klimatu poprzez zapewnienie zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska i wzrost objętości retencjonowanej wody.

Program przyczyni się pośrednio do redukcji emisji gazów cieplarnianych (do stopniowej dekarbonizacji gospodarki) poprzez budowę elektrowni wodnych na zbiornikach. Wykorzystanie wody, jako źródła energii odnawialnej, pomoże w osiągnięciu celu neutralności klimatycznej.

Krajowy Program Żegludowy do roku 2030 (projekt) (KPŻ 2030)

Głównym celem KPŻ2030 jest przywrócenie warunków dla niezawodnego i efektywnego transportu wodnego śródlądowego na głównych śródlądowych drogach wodnych w Polsce. Realizacja Programu wpisuje się w następujące cele szczegółowe KPŻ2030:

- Cel szczegółowy 1 – Zapewnienie *Dobrych Warunków Nawigacyjnych*;
- Cel szczegółowy 3 – Rozwój partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju dróg wodnych.

W ramach Celu szczegółowego nr 1 KPŻ2030 przewidziana jest do realizacji lista inwestycji w dwóch kategoriach: podstawowej – z dedykowanymi źródłami finansowania i rezerwowej – bez dedykowanych źródeł. W ramach listy rezerwowej wskazany został zakres projektów tożsamy z projektami wskazanymi do realizacji w Programie (kategoria projektów – priorytetowa). Projekty te, poza wpływem na transport, mają również charakter projektów z zakresu gospodarki wodnej, z obszaru ochrony przeciwpowodziowej. W ramach KPŻ2030 inwestycje te zostały przedstawione jako rezerwowe bez zapewnionego źródła finansowania.

Dodatkowo w ramach Celu szczegółowego nr 3, w kamieniu milowym realizacji celu nr 3e wskazane zostało działanie pn. *Opracowanie systemu i instrumentów finansowania działalności utrzymaniowej i inwestycyjnej na śródlądowych drogach wodnych*. Przyjęcie Programu pozwoli na zapewnienie finansowania inwestycji na drogach wodnych ujętych w KPŻ2030 oraz stanowiących załącznik do Programu. Tym samym Program będzie stanowił jeden z elementów realizacji tego Kamienia milowego, w zakresie zapewnienia finansowania dla wybranych inwestycji KPŻ2030.

2. Diagnoza społeczno-gospodarcza

2.1 Diagnoza stanu obecnego

2.1.1 Bilans wodny

Zasoby wodne w Polsce są relatywnie niewielkie, a dodatkowo cechuje je zmienność sezonowa i różnicowanie obszarowe. Wielkość odnawialnych zasobów wody słodkiej przypadająca na 1 mieszkańca Polski (średnia wartość z wielolecia – minimalny okres wykorzystywany do obliczeń to 20 lat) wynosi niecałe 1,6 tys. m³, co wskazuje na zagrożenie stresem wodnym – niedoborem wody.

W blisko połowie krajów UE zasoby świeżej wody są niepokojąco niskie (poniżej 3 tys. m³ na osobę), w tym w Polsce, na Malcie, Cyprze i w Czechach są poniżej poziomu bezpieczeństwa wodnego (według ONZ granicą, poniżej której kraj uznaje się za zagrożony takim niedoborem wody, jest 1,7 tys. m³ na mieszkańca)¹. W Polsce stan ten wynika przede wszystkim z niewystarczającego poziomu retencji wód, oraz stosunkowo niskiego poziomu opadów, przy jednocześnie wysokim wskaźniku parowania.

W latach 1951 – 2018 średnia wartość łącznych zasobów wód płynących w Polsce wyniosła 60,4 km³, a w roku hydrologicznym 2019 była jeszcze mniejsza i stanowiła 69,4% wartości średniej.

Susza

O spodziewanym wzroście intensywności i częstotliwości występowania susz świadczy wzrost dobowych temperatur, któremu będzie towarzyszyć wzrost sum opadów o charakterze nawalnym. Wysokie sumy dobowe z opadów nawalnych, przy wskazywanym wzroście temperatury nie zrównoważą intensywnej letniej wielkości parowania. Opisane kierunki możliwych zmian wskazują na pogorszenie klimatycznego bilansu wodnego dla sezonu letniego i jesiennego. W ujęciu przestrzennym w skali kraju należy spodziewać się zmniejszenia stopnia zagrożenia suszą atmosferyczną i rolniczą dla części terenów górskich oraz wzrostu zagrożenia suszą na pozostałych obszarach kraju. Jednocześnie wzrost intensywności opadów może skutkować wzrostem ryzyka wystąpienia powodzi.

Przewidywane kierunki zmian klimatu, skutkujące wzrostem zagrożenia występowania zjawiska suszy, oraz powodzi w wyniku intensywnej deszczy, mają istotne znaczenie przy określaniu kierunków adaptacji do tych zmian, w tym przy ustalaniu działań służących ochronie przed powodzią i przeciwdziałającym skutkom suszy. Zgodnie z ugruntowaną metodyką tworzenia planów w dziedzinie gospodarki wodnej, przeciwdziałanie skutkom zjawisk ekstremalnych powinno być nakierowane na działania proaktywne, tj. na działania zapobiegające ich wystąpieniu oraz zmniejszające ich prawdopodobieństwo, realizowane niezależnie od faktycznego wystąpienia tych zjawisk. Podejście adaptacyjne (proaktywne) ma w konsekwencji promować przede wszystkim działania służące wzmocnieniu właściwości i procesów kształtujących zasoby wodne w zlewniach, dla obniżenia strat w razie możliwego wystąpienia powodzi czy suszy. Stąd też niezbędne jest komplementarne wdrażanie, w skali zlewni oraz obszaru dorzecza, zarówno działań technicznych, jak i nietechnicznych służących kształtowaniu zasobów wodnych, wspartych instrumentami planowania przestrzennego, gospodarowania gruntami i wodami, ochrony ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, a także instrumentami służącymi osiągnięciu celów środowiskowych².

¹ Raport „Polska na drodze zrównoważonego rozwoju Raport 2020”, Główny Urząd Statystyczny,

² Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy – przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, dalej: PPSS.

Typy susz:

susza atmosferyczna – powstaje bezpośrednio na skutek sytuacji meteorologicznej – braku opadów lub ich długotrwałego niedoboru w relacji do warunków normalnych w wieloleciu w analizowanym obszarze. Bezpośrednim skutkiem niedoboru opadów jest narastający w czasie niedosyt wilgotności, ujawniający się szczególnie intensywnie w ciepłej porze roku, wzmagający intensywne parowanie oraz ewapotranspirację, prowadzące do naruszenia zasobów wód glebowych i powierzchniowych. W zależności od warunków środowiska przyrodniczego jego zmienności przestrzennej oraz zagospodarowania i zapotrzebowania na wodę, susza atmosferyczna może aktywować kolejno suszę rolniczą, hydrologiczną oraz hydrogeologiczną.

susza rolnicza (glebowa) – susza rolnicza jest typowym następstwem suszy atmosferycznej (gdy zmniejsza się ilość opadów). Z kolei długotrwała susza, w zależności od panujących w glebie stosunków wodnych, zwykle prowadzi do ubytków (wypadów) w uprawach, które skutkują zmniejszeniem plonów. Ten rodzaj suszy nie zależy jedynie od ilości opadu, ale także od odpowiedniego gospodarowania wodą. Przy niewielkich opadach i złym wykorzystaniu wody do nawadniania i innych celów, problem suszy staje się znacznie poważniejszy. Podobnie w sytuacji utrzymywania się suszy, która jest wynikiem wysokiej temperatury powietrza, w zbiornikach wodnych zmniejsza się ilość wody, mogą występować zakwity glonów i inne niekorzystne zjawiska.

susza hydrologiczna – susza hydrologiczna jest z reguły kolejnym etapem pogłębiającej się suszy atmosferycznej i rolniczej, ale może również ujawnić się i przebiegać jeszcze po zakończeniu okresu bezopadowego. Jej identyfikacja sprowadza się do zdefiniowania wartości granicznej przepływu, poniżej której rozpoczyna się zjawisko suszy hydrogeologicznej. Jest to okres obniżonych zasobów wód powierzchniowych w stosunku do sytuacji przeciętnej w wieloleciu.

susza hydrogeologiczna – długotrwałe obniżenie zasobów wód podziemnych w relacji do warunków normalnych w wieloleciu. O suszy hydrogeologicznej mówimy wówczas, gdy obniżenie zasobów wód podziemnych ma wpływ na użytkowanie wód podziemnych, w tym na pogorszenie stanu ekosystemów zależnych od wód podziemnych i spadkiem dostępności zasobów wód dla ludności i gospodarki.

Statystycznie w Polsce susza atmosferyczna zdarza się raz na 23 lata. Susze: atmosferyczna i glebowa zanikają stosunkowo szybko, natomiast susza hydrologiczna i hydrogeologiczna trwają na ogół długo, nawet kilka sezonów, gdyż odbudowa zasobów wodnych wymaga obfitych oraz długotrwałych opadów deszczu i śniegu.

Retencja wodna

Duże zbiorniki retencyjne w Polsce posiadają sumaryczną pojemność trzykrotnie niższą od uznawanej w Europie za wystarczającą dla bezpiecznego zaopatrzenia w wodę i zapewniającą wystarczający poziom ochrony przeciwpowodziowej³. Niedostateczna retencja nie pozwala na znaczące wyrównanie odpływów. Jest także zbyt mała dla istotnego ograniczenia zagrożenia powodziowego kraju. Sytuacja meteorologiczno-hydrologiczna powiązana z niedostateczną retencją wód skutkuje zwiększonym ryzykiem powodziowym oraz ryzykiem wystąpienia suszy. Ponadto ograniczone możliwości gospodarowania odpływem rzeczonym przyczyniają się do ograniczenia możliwości transportowych na ciekach.

Pojemność użytkowa istniejących zbiorników (licząc zbiorniki będące w budowie o pojemności powyżej 1 mln m³) stanowi około 6% (tj. około 3,6 mld m³) średniego rocznego odpływu z terenu kraju, podczas gdy racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi wymaga, aby pojemność tych zbiorników wynosiła około 20% (tj. około 11–12 mld m³)⁴.

Zbiorniki wielozadaniowe pozwalają regulować odpływ rzeczny, służą do celów gromadzenia wody, ochrony przeciwpowodziowej, zaspokojenia potrzeb gospodarczych, energetycznych, żeglugowych, rekreacyjnych, a także ochrony przeciwpożarowej.

³ PPSS.

⁴ PPSS.

Zbiorniki retencyjne zapewniają zaopatrzenie w wodę, gromadząc jej nadwyżki w okresach nadmiaru i w sposób sterowany zasilając rzeki w okresie suszy, a jednocześnie zapobiegają skutkom powodzi.

Najważniejsze funkcje zbiorników retencyjnych to wyrównanie przepływów w rzekach i zapobieganie powstawaniu niedoborów wody. Zbiorniki spełniają te funkcje przez magazynowanie wody w czasie występowania wysokich przepływów, celem wykorzystania nadwyżki do alimentacji przepływów poniżej zbiornika w czasie występowania suszy hydrologicznej.

Dodatkowo zbiorniki retencyjne pozwalają zachować konieczny przepływ nienaruszalny w danym przekroju cieków i w danym okresie roku. Zbiorniki wodne podnosząc bazę drenażową dla wód podziemnych, powodują podniesienie się poziomu wód podziemnych w obszarze oddziaływania zbiornika na wody podziemne. Zasięg oddziaływania zależy od poziomu piętrzenia oraz budowy geologicznej.

Docelowo na obszarze Polski (uwzględniając warunki topograficzne, gęstość zaludnienia i stopień zagospodarowania kraju) możliwe jest osiągnięcie retencji zbiornikowej na poziomie około 15% (tj. 8,4 mld m³). Realizacja tego celu wpłynie na wypełnienie założeń *Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim*, a tym samym umożliwi ograniczenie ryzyka powodziowego i zmniejszenie następstw powodzi oraz pozwoli na właściwe zarządzanie ryzykiem, jakie może stwarzać powódź dla ludzkiego zdrowia, środowiska, działalności gospodarczej i dziedzictwa kulturowego.

Ochrona przeciwlodowa

Zapewnienie sprawnej akcji lodołamania jest niezbędnym elementem ochrony przed powodzią.

Akcje lodołamania w naszych warunkach geograficznych są najskuteczniejszą metodą zapobiegania powodziom zatorowym na dużych rzekach.

Istnienie pokrywy lodowej na rzece może w niesprzyjających okolicznościach prowadzić do niekontrolowanego zatrzymywania spływu różnych form lodu wywołując zatory. Najczęściej mają one zasięg lokalny jednak poprzez swą wysoką dynamikę mogą prowadzić do dużych strat w sytuacji występowania rzeki z brzegów.

Realizacja wskazanych działań przyczyniających się do ochrony przeciwlodowej uzasadniona jest nadrzędnym interesem publicznym, a pozytywne efekty dla społeczeństwa związane z ochroną zdrowia i utrzymaniem bezpieczeństwa przeważają nad utraconymi korzyściami w następstwie zaniechania tych działań.

Ponadto, akcja lodołamania jest w pierwszej kolejności prowadzona w celu ochrony kluczowych dóbr materialnych i ma celu umożliwienie funkcjonowania urządzeń wodnych, obiektów mostowych (również mostów kolejowych), rurociągów, linii energetycznych, linii telekomunikacyjnych oraz innych urządzeń.

Akcja lodołamania wspierana będzie innymi działaniami realizowanymi przez PGW Wody Polskie w ramach utrzymania wód. Zadania te dotyczące śródlądowych wód powierzchniowych obejmują m.in.: udrażnianie wód (przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód oraz usuwanie namulów i rumoszu), wykaszanie roślin z dna oraz brzegów, usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnie, usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi, usuwanie przeszkód naturalnych oraz wynikających z działalności człowieka.

2.1.2 Hydroenergetyka

Hydroenergetyka stanowi jedno ze źródeł ekologicznie czystej energii elektrycznej. Ten sposób wytwarzania energii niesie za sobą wiele korzyści, do których zaliczyć należy m.in. zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska (energia elektryczna nie wydziela do atmosfery pyłów i gazów

cieplarnianych, nie zanieczyszcza gruntów i wód), zmniejszenie zużycia innych surowców (węgla i ropy) czy zapewnienie dostępności energii elektrycznej (maksymalna moc wytwarzania częściowo uzależniona jest od panujących warunków atmosferycznych - ograniczoną ilość opadów doprowadzających do obniżenia przepływu wody może spowodować generowanie mniejszych mocy).

Pod koniec 2019 r. Polska posiadała 771 instalacji hydroenergetycznych o łącznej mocy zainstalowanej 973 MW⁵. Potencjał wodno-energetyczny w Polsce szacuje się na 11,95 TWh (zasoby techniczne). Jest on rozłożony nierównomiernie na terenie całego kraju, a przeważająca część, tj. około 71,5% występuje w dorzeczu Wisły, 25,9% w dorzeczu Odry i około 2,5% w dorzeczu rzeki Przymorza. Przystępując do szacunkowy potencjał do wielkości produkcji energii elektrycznej w Polsce, można określić, że potencjał ten jest wykorzystany w około 20%.

W Polsce znajduje się 15 elektrowni wodnych o mocy powyżej 5 MW. Ogółem najwięcej elektrowni wodnych w Polsce, zlokalizowanych jest na Pomorzu i Dolnym Śląsku, a także na Warmii i Mazurach oraz Pomorzu Zachodnim. Moc zainstalowana wykorzystująca hydroenergię w Polsce w 2019 r. wynosiła 973,095 MW, z czego 720,55 MW przypada na ww. 15 elektrowni wodnych, których moc zainstalowana wynosi powyżej 5 MW. Ilość energii elektrycznej wytworzonej z instalacji wykorzystujących hydroenergię w 2019 r. była na poziomie 466 697,556 MWh .

Według danych GUS w okresie (2016–2020) produkcja energii elektrycznej w elektrowniach wodnych utrzymywała się na zbliżonym, niezbyt wysokim poziomie. W 2020 r. nastąpił jej spadek w porównaniu do 2016 r. o 1,0%, choć w stosunku do 2019 roku odnotowano wzrost o 8,2%.

2.1.3 Transport wodny śródlądowy

Jakość śródlądowych dróg wodnych przekłada się bezpośrednio na możliwości regularnego i efektywnego ekonomicznie transportu wodnego śródlądowego. Drogi wodne klasy Ia wykorzystywane są turystycznie, a klasy III oraz klas międzynarodowych umożliwiają prowadzenie regularnej żeglugi śródlądowej. Do najistotniejszych utrudnień żeglugowych należą występujące zbyt małe głębokości tranzytowe na poszczególnych odcinkach szlaków żeglownych, uniemożliwiające regularny przewóz towarów. Ponadto w okresie zimowym mogą wystąpić zjawiska lodowe, potencjalnie skutkujące koniecznością zamknięcia danego odcinka drogi wodnej.

Warunkiem zwiększenia dostępności dróg wodnych jest zapewnienie warunków nawigacyjnych na szlakach żeglugowych, w szczególności na odcinkach dostępowych do portów morskich. Celem tych działań będzie umożliwienie wykonywania operacji transportowych w niezakłócony, niezawodny i stabilny sposób.

Korytarz transportowy Drogi Wodnej Rzeki Wisły na odcinku Gdańsk-Toruń cechuje się wysokim stopniem urbanizacji. Sieć komunikacyjna odgrywa istotną rolę w integracji Portu Gdańsk, będącego największym portem morskim w Polsce, z jego zapleczem lądowym zarówno na linii północ-południe jak i wschód-zachód. Powiat gdański i Gdańsk (w którym zlokalizowany jest port morski Gdańsk) stanowi silny sektor przemysłowo – usługowy kwalifikowany do grup powiatów o największym potencjale gospodarczym w kraju, będący generatorem ładunków obciążających sieć drogową i kolejową.

Analiza uwarunkowań infrastruktury transportowej prowadzi do konkluzji, że dalszy rozwój sieci drogowej i kolejowej nie zapewni przepustowości niezbędnej do sprawnego funkcjonowania łańcuchów logistycznych (w szczególności na zapleczu Portu Gdańsk). Rozwój drogi wodnej Wisły

⁵ Według danych Urzędu Regulacji Energetyki na dzień 31 grudnia 2019 r.

i przeniesienie części ładunków w osi centrum-północ na barki stwarza możliwość uwolnienia rezerwy przepustowości zarówno sieci drogowej jak i kolejowej. W ten sposób transport wodny śródlądowy może obniżyć koszty logistyki w gospodarce narodowej w skali makro. W tym wymiarze rezultatem Programu będzie obniżenie uciążliwości całego sektora transportu dla człowieka i środowiska bez uszczerbku dla sprawności łańcucha logistycznego mimo wzrostu wolumenu ładunków.

2.2 Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych

Zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej, a także ciągła jej poprawa stanowią jeden z czynników decydujących o zrównoważonym i stabilnym rozwoju społeczno-gospodarczym krajów oraz regionów. Program wieloletni pn. „Gospodarowanie zasobami wodnymi w Polsce” obejmuje swoim zakresem realizację najpilniejszych zadań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej w wybranych regionach Polski. Obszar bezpośredniego oddziaływania programu obejmuje 35 powiatów, które w 2020 roku zamieszkiwało 3,97 mln osób (co stanowi ponad 10,3% ludności kraju) z czego blisko 62% stanowili mieszkańcy miast. Obszar ten charakteryzował się następującymi cechami:

- Znacznie niższą niż średnia w kraju liczbą podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym (1 728 przy 2 047 w kraju);
- Znacznie wyższą stopą bezrobocia rejestrowanego niż średnio w kraju (8,6% przy 6,2% w kraju);
- Niższym niż średnio w kraju udziałem wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem (13,5% przy 14,2% w kraju);
- Niższym niż średnio w kraju udziałem obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (24,3% przy 32,3% w kraju)
- Niższym niż średnio w kraju udziałem ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności (72,6% przy 74,8% w kraju);
- Wyższym niż średnio w kraju udziałem ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w % ścieków wymagających oczyszczania (97,3% przy 94,3% w kraju);

Korzyści bezpośrednie oraz pośrednie jakie zostaną uzyskane przez mieszkańców terenów objętych ochroną będą różnego rodzaju i o różnej skali. Obejmują one korzyści ekonomiczne, społeczne i fizyczne. Osoby te otrzymają pełną ochronę fizyczną lub jej poprawę w stosunku do stanu istniejącego. Projekt pośrednio wspiera również wspólną zamożność społeczeństwa i tworzenie miejsc pracy. Przede wszystkim jednak realizacja zaplanowanych inwestycji wzmocni krajowy potencjał instytucjonalny w zakresie zarządzania powodziowego.

3. Cele, priorytety i zakres interwencji

3.1 Logika i zakres interwencji

Schemat nr 1 : Logika interwencji

Cel głównym programu jest zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz uzyskanie korzystnego bilansu wodnego (ochrona przed suszą i retencja wodna).

Logika interwencji zakłada, że cel główny Programu zostanie osiągnięty dzięki realizacji dwóch priorytetów inwestycyjnych:

- odbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej;
- budowa zbiorników wodnych;

Realizacja zaprojektowanych w priorytetach inwestycyjnych działań umożliwi realizację dwóch celów szczegółowych:

- Podniesienie parametrów nawigacyjnych drogi wodnej i usprawnienie lodołamania;
- Zwiększenie retencji i produkcję zielonej energii.

3.2 Cel główny i cele szczegółowe

3.2.1 Cel główny – zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz uzyskanie korzystnego bilansu wodnego (ochrona przed suszą i retencja wodna)

Działania służące realizacji celów Programu należy prowadzić w sposób zaplanowany, z naciskiem na działania zwiększające odporność wrażliwych sektorów gospodarki oraz społeczeństwa i środowiska

na powstawanie strat w wyniku powodzi i suszy. Należy również realizować zadania łagodzące skutki suszy w czasie jej wystąpienia. Prawidłowy dobór działań, dokonany w oparciu o identyfikację stanu zasobów wodnych, wyniki analizy zagrożenia powodzią i suszą oraz przegląd potrzeb, zwiększa potencjał umożliwiający osiągnięcie efektywnych rezultatów przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.

Program jest odpowiedzią na łagodzenie ryzyka klęsk żywiołowych jakimi są zagrożenia powodzią oraz suszami i przyczyni się do adaptacji do zmian klimatu. Minimalizacja ryzyka powodziowego oraz łagodzenie skutków suszy zostanie umożliwiona poprzez zapewnienie zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska oraz wzrost ilości retencjonowanej wody - budowę zbiorników wodnych.

Program będzie realizowany w latach 2023 – 2030.

Uwzględniając obowiązujące regulacje w zakresie polityki rozwoju oraz wieloletnich programów inwestycyjnych, w Programie wyodrębniono dwie kategorie wzajemnie powiązanych celów: cel główny oraz cele szczegółowe.

Celem głównym Programu jest zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz uzyskanie korzystnego bilansu wodnego (ochrona przed suszą i retencja wodna).

Realizacja celu głównego poprzez wskazane priorytety inwestycyjne również na osiągnięcie celów szczegółowych, które umożliwią:

- Podniesienie parametrów nawigacyjnych drogi wodnej i usprawnienie lodołamania;
- Zwiększenie retencji i produkcję zielonej energii

Priorytety inwestycyjne, przyczyniając się do realizacji celu głównego pozwolą na:

- budowę i odbudowę infrastruktury przeciwpowodziowej – zabudowa regulacyjna na drogach wodnych pozwalająca na zapewnienie wymaganej głębokości tranzytowej do pracy dla lodołamaczy. Dodatkowo przewiduje się inwestycje w wały przeciwpowodziowe i regulację koryta rzeki Wisły;
- budowę zbiorników wodnych, w tym o charakterze wielofunkcyjnym - nowy zbiornik pozwoli na powstanie ekosystemu wodnego i zwiększenie powierzchni z różnorodnością biologiczną, co jednocześnie wpisuje się w ochronę i odbudowę ekosystemów i bioróżnorodności od wód zależnych.

Ilość zmagazynowanej wody w istniejących zbiornikach retencyjnych w Polsce wynosi ok. 3,6 mld m³, co stanowi ok. 6,5% objętości średniorocznego odpływu rzecznoego.

Wypełnienie celu głównego Programu istotnie przyczyni się do realizacji wskaźnika retencji określonego w Programie przeciwdziałania niedoborowi wody, tj. **zwiększenia wskaźnika retencji do 15% średniego rocznego odpływu.**

3.2.2 Cel szczegółowy 1 – podniesienie parametrów nawigacyjnych drogi wodnej i usprawnienie lodołamania

Realizacja zadań ujętych w priorytecie inwestycyjnym: Odbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej pozwoli na zwiększenie dostępności transportowej śródlądowych dróg wodnych poprzez znaczące polepszenie parametrów eksploatacyjnych na Drodze Wodnej Rzeki Wisły na odcinku dostępowym do Portu Morskiego w Gdańsku (Płock-Włocławek-Bydgoszcz-Gdańsk);

Obecne warunki nawigacyjne i dostępne parametry eksploatacyjne sprawiają, że wyżej wymieniony odcinek Drogi Wodnej Rzeki Wisły stanowi istotne „wąskie gardło”, warunkujące dostępność transportową dla prowadzenia przewozu ładunków, pasażerów i turystyki wodnej oraz sprawne przeprowadzenie akcji lodołamania.

Znacząca poprawa tych parametrów poprzez zapewnienie stabilnych warunków żeglugowych (co najmniej III klasy żeglowności) pozwoli na efektywniejsze przeciwpowodziowe transportowe i turystyczne wykorzystanie tej drogi wodnej.

3.2.3 Cel szczegółowy 2 – zwiększenie retencji i produkcja zielonej energii

Jednym z celów szczegółowych Programu jest zwiększenie retencji wodnej na wybranych obszarach. Zaplanowano realizację inwestycji, polegających na budowie nowych obiektów, a także utrzymaniu, poprawie i zwiększaniu efektywności funkcjonowania urządzeń wodnych w celu utrzymania w dobrym stanie technicznym istniejącego już zbiornika. Zrealizowanie działań inwestycyjnych będzie miało pozytywny wpływ na gospodarkę wodną, zwłaszcza w zakresie ograniczania ryzyka powodziowego i łagodzenia skutków suszy. W ten sposób zwiększy się także odporność gospodarki, środowiska i społeczeństwa na zmiany klimatyczne.

Realizacja działań Programu umożliwi wykorzystanie źródeł odnawialnych do produkcji energii elektrycznej w elektrowniach wodnych zlokalizowanych przy zbiornikach wodnych (produkcja zielonej energii), co wpłynie na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i stabilizacji krajowego systemu energetycznego.

Przyczyni się to do skuteczniejszej realizacji celów współczesnej polityki klimatyczno-energetycznej przez zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i stabilizacji krajowego systemu energetycznego ograniczając emisję CO₂ pochodzącą między innymi ze spalania węgla.

Budowę elektrowni wodnych przewiduje się na 7 zbiornikach:

- **Zbiornik Oleśniki:** roczna produkcja energii elektrycznej: 0,59 GWh/rok;
- **Zalew Zemborzycy:** roczna produkcja energii elektrycznej: 0,42 GWh/rok
- **Wielowieś Klasztorna:** roczna produkcja energii elektrycznej: 3,05 GWh/rok;
- **Zbiornik Kąty-Myscowa:** roczna produkcja energii elektrycznej: 3,9 GWh/rok;
- **Zbiornik Tkaczewska Góra:** roczna produkcja energii elektrycznej: 0,27 GWh/rok;
- **Zbiornik Bzin:** roczna produkcja energii elektrycznej: 0,14 GWh/rok;
- **Zbiornik Kamieniec Ząbkowicki:** roczna produkcja energii elektrycznej: 11,3 GWh/rok.

3.3 Priorytety inwestycyjne

3.3.1 Priorytet: odbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej

Dolna Wisła

Realizacja projektowanych inwestycji ma na celu zwiększenie poziomu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz przywrócenie niezawodnego i efektywnego transportu wodnego śródlądowego na dolnej Wiśle.

Zakres projektowanych działań będzie obejmował:

- Odbudowę budowli regulacyjnych na Dolnej Wiśle w km 933 – 847 (odbudowa 93 ostróg);
- Odbudowę budowli regulacyjnych na Dolnej Wiśle w km 847 – 772 (odbudowa 134 ostróg);

- Odbudowę budowli regulacyjnych na Dolnej Wiśle w km 772 – 718 (odbudowa 134 ostróg).

Realizacja działań umożliwi przywrócenie na 215 km Drogi Wodnej Rzeki Wisły parametrów pozwalających na zapewnienie warunków nawigacyjnych w co najmniej III klasie żeglowności – stabilna głębokość tranzytowa 1,8 m umożliwiającą żeglugę lodołamaczy oraz osiągnięcie korzystnego bilansu wodnego. Podejmowane działania wpłyną również na poprawę dostępności od strony lądu Morskiego portu Gdańsk. Żegluga śródlądowa na odcinku dostępowym przyczyni się do dywersyfikacji transportu i zmniejszenia kongestii na sieci transportowej. Zakłada się również zwiększenie potencjału węzłów transportowych poprzez umożliwienie integracji transportu drogowego i kolejowego z transportem wodnym śródlądowym.

Odbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej na Dolnej Wiśle ma na celu również zapewnienie możliwości prowadzenia akcji lodołamania.

Działania w tym zakresie zostały wskazane w projekcie *Aktualizacji Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla Obszaru Dorzecza Wisły*: „Działanie polega na zapewnieniu niezbędnej rozbudowy floty lodołamaczy z niezbędną infrastrukturą oraz zapewnienie swobodnego przemieszczanie się po rzekach lodołamaczy w okresie zimowym w celu dopłynięcia do stref powstawania zatorów. W skład zadania wchodzi: kupno i utrzymanie lodołamaczy i niezbędnej infrastruktury oraz działania techniczne zmierzające do utrzymania minimalnej głębokości rzeki umożliwiającej przemieszczanie się lodołamaczy tj. na przykład likwidacja mielizn i przemiałów”.

Szczegółowy zakres rzeczowy inwestycji zostanie określony na etapie przygotowania studiów wykonalności.

3.3.2 Priorytet: budowa zbiorników wodnych

Planuje się realizację 17 zadań inwestycyjnych, których efektem będzie wybudowanie 19 zbiorników wodnych oraz rewitalizacja i przebudowa Zalewu Zemborzyckiego, zgodnie z tabelą nr 1.

Tabela nr 1: Zadania inwestycyjne – budowa zbiorników wodnych.

Lp.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Dokumenty planistyczne i strategiczne	Charakter zbiornika	Zakładane efekty realizacji inwestycji
1	Zbiornik Wielowieś Klasztorna na rzece Prośnie	- Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym; - Plan przeciwdziałania skutkom suszy.	Wielofunkcyjny	- w połączeniu z modernizacją obwałowań węzła kaliskiego, zabezpieczenie miasta Kalisz przed zalewami wielkich wód powodziowych wykorzystanie energetyczne: zakładana roczna produkcja energii: 3,05 GWh/rok;
2	Zbiornik Kąty-Myscowa na rzece Wiśłoce	- Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym; - Plan przeciwdziałania skutkom suszy.	Wielofunkcyjny	- łagodzenie skutków suszy, oraz ochrona przed powodzią doliny Wiśłoki m. in. gminy Nowy Żmigród oraz gminy Krempna; - zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej Jaśła; - wykorzystanie energetyczne: zakładana roczna produkcja energii: 3,9 GWh/rok

3	Zbiornik przeciwpowodziowy Kotlarnia na rzece Bierawce	<ul style="list-style-type: none"> - Plan przeciwdziałania skutkom suszy; - Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla dorzecza Odry; - Załącznik do projektu Programu przeciwdziałania niedoborowi wody. 	Wielofunkcyjny	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa ochrony przeciwpowodziowej w rejonie rzeki Bierawki; - wykorzystanie obszaru wyrobiska poeksploatacyjnego Kopalni Piasku „Kotlarnia” S.A.
4	Zbiornik wodny Kamieniec Ząbkowicki na rzece Nysie Kłodzkiej	<ul style="list-style-type: none"> - Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym; - Plan przeciwdziałania skutkom suszy. 	Wielofunkcyjny	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa ochrony przeciwpowodziowej w rejonie m. Kamieniec Ząbkowicki na rz. Nysa Kłodzka; - wykorzystanie energetyczne: roczna produkcja energii: 11,3 GWh/rok.
5	Zbiornik Oleśniki	<ul style="list-style-type: none"> - Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym. 	Wielofunkcyjny	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa ochrony przeciwpowodziowej w rejonie środkowej zlewni rzeki Wieprz na odcinku oddziaływania rzeki do miasta Krasnystaw poprzez cofkę wraz z ochroną czynną poprzez sterowanie na zaporze czołowej przepływem powodziowym; - wykorzystanie energetyczne: zakładana roczna produkcja energii 0,59 GWh/rok
6	Zbiornik małej retencji „Tkaczewska Góra”	<ul style="list-style-type: none"> - Plan przeciwdziałania skutkom suszy. 	Wielofunkcyjny	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona przeciwpowodziowa terenów położonych poniżej zbiornika w tym w szczególności miasta Ozorkowa (5 km poniżej planowanego zbiornika); - wykorzystanie energetyczne: zakładana roczna produkcja energii: 0,27 GWh/rok
7	Budowa zbiorników retencyjnych w dolinie rzeki Łęg, pow. kolbuszowski, tarnobrzeski i stalowowolski, woj. podkarpackie	<ul style="list-style-type: none"> - Aktualizacja Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym. 	Wielofunkcyjny	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa ochrony przeciwpowodziowej w zlewni rzeki Łęg w miejscowościach Kopcie-Tęczce, Pietropole, Rusinów oraz Kolbuszowa

	(Budowa 3 zbiorników retencyjnych tj.: 1: Kopcie-Tęczce, 2: Piertopole i Rusinów 3: Kolbuszowa)			
8	Zbiornik przeciwpowodziowy Raclawice Śląskie na rzece Osobłódze gm. Głogówek	- Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla dorzecza Odry; - Plan przeciwdziałania skutkom suszy.	Wielofunkcyjny	- zwiększenie ochrony przed powodzią terenów położonych wzdłuż rzeki Osobłogi od Raclawic Śląskich do ujścia do Odry w Krapkowicach
9	Zbiornik Bzin w Skarżysku Kamiennej	- Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym	Wielofunkcyjny	- poprawa ochrony przeciwpowodziowej w rejonie miasta Skarżysko Kamienna; - wykorzystanie energetyczne: zakładana roczna produkcja energii: 0,14 GWh/rok
10	Zbiornik wodny Miejska Górka	- Plan przeciwdziałania skutkom suszy; - Aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami.	Wielofunkcyjny	- poprawa ochrony przeciwpowodziowej w rejonie m. Miejska Górka i Karolinki na prawym brzegu rz. Dąbroczni
11	Suchy zbiornik przeciwpowodziowy „Góra Ropczycka” na rzece Budzisz, na terenie m. Sędziszów Małopolski, Góra Ropczycka, Zagorzyce, gm. Sędziszów Małopolski, woj. podkarpackie	- Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym; - Aktualizacja Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym;	Przeciwpowodziowy	- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego terenu m. Sędziszów Małopolski
12	Zbiornik Stradomka-Lubomierz na rzece Stradomce	- Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły; - Aktualizacja Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym.	Wielofunkcyjny	- poprawa ochrony przeciwpowodziowej w zlewni rzeki Stradomki (lokalizacja zbiornika na terenie gminy Raciechowice oraz Łapanów) - uzyskanie rezerwy przeciwpowodziowej na poziomie ok. 1.4 mln m ³ (pojemność całkowita zbiornika ok. 2.8 mln m ³).

13	Zbiornik Zegartowice na rzece Stradomce	<ul style="list-style-type: none"> - Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły; - Aktualizacja Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym. 	Wielofunkcyjny	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa ochrony przeciwpowodziowej w zlewni rzeki Stradomki (lokalizacja zbiornika na terenie gminy Raciechowice oraz na granicy z gminą Jodłownik) - Uzyskanie rezerwy przeciwpowodziowej na poziomie ok. 2.3 mln m³ (pojemność całkowita zbiornika ok. 4.9 mln m³).
14	Zbiornik Młynówka (Suchy zbiornik na rzece Młynówka w km 3+485)	<ul style="list-style-type: none"> - Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym; - Aktualizacja Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym. 	Przeciwpowodziowy	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Jasło oraz Skotyszyn - uzyskanie rezerwy przeciwpowodziowej 0,5 [mln m³] - zwiększenie objętości zretencjonowanej wody 0,5 [mln m³]
15	Suchy zbiornik na rzece Skodzierska w km 6+060	<ul style="list-style-type: none"> - Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym; - Aktualizacja Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym. 	Przeciwpowodziowy	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Żyraków, miejscowość Nagoszyn znajdujących się w strefie zalewu wodami powodziowymi rzeki Skodzierska. - zwiększenie objętości zretencjonowanej wody 0,72 [mln m³] - uzyskanie rezerwy przeciwpowodziowej 0,72 [mln m³]
16	2 suche zbiorniki w górnej części zlewni potoku Młynówka (Zabezpieczenie przed powodzią terenów zlokalizowanych w zlewni potoku Młynówka na terenie gminy	<ul style="list-style-type: none"> - Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym; - Aktualizacja Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym. 	Przeciwpowodziowy	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa ochrony przeciwpowodziowej gminy Miasto Rzeszów oraz gminy Krasne - uzyskanie rezerwy przeciwpowodziowej 0,13 [mln m³]

	Miasto Rzeszów oraz Gminy Krasne, woj. podkarpackie)			
17	Rewitalizacja i przebudowa Zalewu Zemborzyckiego	- Plan przeciwdziałania skutkom suszy.	Wielofunkcyjny	<ul style="list-style-type: none"> - zagwarantowanie w korycie rzeki Bystrzycy przepływu nienaruszalnego; - zmniejszenie zagrożenia powodziowego dla miasta Lublina; - pobór wody na potrzeby Elektrociepłowni Wrotków; - wykorzystanie energetyczne: zakładana roczna produkcja energii: 0,42 GWh/rok - stworzenie miejsca rekreacyjno-sportowego; - prowadzenie gospodarki rybackiej w zbiorniku; - zasilenie podziemnego zbiornika wody pitnej.

Szczegółowy zakres rzeczowy inwestycji zostanie określony na etapie przygotowania studiów wykonalności.

4. Wpływ realizacji Programu na środowisko

Rozdział zostanie uzupełniony po przeprowadzeniu Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

5. Sposób realizacji, monitorowania i oceny stopnia osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych

Efekty Programu zostały określone dla Celu głównego, dla którego opracowano wskaźniki rezultatu lub produktu.

Stopień realizacji celów, w oparciu o wskaźniki, możliwy będzie do sprawozdania w dwóch okresach: średniookresowym (2026 r.) oraz długookresowym, na zakończenie Programu (2030 r.). W sprawozdaniach rocznych, gdy nie będzie możliwe przedstawienie wartości wskaźnika, przewiduje się przekazanie informacji jakościowej, ze wskazaniem etapu realizacji poszczególnych Priorytetów i kierunków interwencji.

Tabela nr 2: Wskaźniki realizacji Celu głównego.

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość śródokresowa (2026 r.)	Wartość po zakończeniu Programu	Źródło danych	Typ wskaźnika
Liczba kilometrów drogi wodnej z odbudowanymi budowlami regulacyjnymi	km	86	215	PGW WP	Produktu
Liczba wybudowanych zbiorników wodnych	szt.	6	19	PGW WP	Produktu
Zwiększenie objętości/ilości retencjonowanej wody	mln m ³	4,28	286,41	PGW WP	Rezultatu
Liczba ludności chronionej przed powodzią	mln	-	3,97	PGW WP/GUS	Rezultatu
Zwiększenie rezerwy przeciwpowodziowej	mln m ³	1,35	248,7	PGW WP	Rezultatu
Potencjał produkcyjny odnawialnej energii elektrycznej	GWh/rok	-	19,67	PGW WP	Rezultatu
Liczba wybudowanych elektrowni wodnych	szt.	-	7	PGW WP	Produktu

6. Plan finansowy Programu

Istotą wypełnienia Celu głównego Programu będzie realizacja projektów inwestycyjnych wskazanych w załączniku 1. Źródłem finansowania Programu będzie budżet państwa.

Plan finansowy Programu został opracowany w podziale na priorytety, zgodnie z kierunkami interwencji oraz poszczególne inwestycje. Łączna wartość Programu to **6 249,35 mln zł.**, w podziale na:

- Priorytet I – budowa infrastruktury przeciwpowodziowej – **0,56 mld zł.**;
- Priorytet II – budowa zbiorników wodnych – **5,689 mld zł.**;

Tabela nr 3: Harmonogram finansowy realizacji Programu w podziale na lata (mln zł).

Okres realizacji	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Suma
Priorytet I - budowa infrastruktury przeciwpowodziowej	0,5	1,6	1,3	6,1	162,00	153,0	153,00	82,50	0,00	560,0
1. Dolna Wisła odcinek km: 933 - 847	0,10	0,40	0,30	1,7	42,00	39,00	39,00	22,50	0,00	145,0
2. Dolna Wisła odcinek km - 847 - 772	0,20	0,60	0,50	2,20	60,00	57,00	57,00	30,00	0,00	207,50
3. Dolna Wisła odcinek km - 772 - 718	0,2	0,60	0,50	2,20	60,00	57,00	57,00	30,00	0,00	207,50
Priorytet II - budowa zbiorników wodnych	81,10	450,63	430,05	957,96	1057,29	1090,12	557,70	554,20	510,30	5689,35
Zbiornik Wielowieś Klasztorna na rzece Prośnie	5,80	2,50	8,00	296,40	296,40	296,50	0,00	0,00	0,00	905,60
Zbiornik Kąty-Myscowa na rzece Wisłocze	0,00	355,13	259,65	454,39	454,39	129,82	0,00	0,00	0,00	1653,38
Zbiornik Kotlarnia na rzece Bierawce	0,80	1,00	4,20	2,00	38,00	44,00	40,00	0,00	0,00	130,00
Zbiornik Kamieniec Ząbkowicki na rzece Nysie Kłodzkiej	0,20	10,00	20,00	10,00	50,00	250,00	200,00	300,00	359,80	1200,00
Zbiornik Oleśniki	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00	124,00	164,00	150,00	132,00	577,00
Zbiornik małej retencji „Tkaczewska Góra”	0,70	0,30	0,50	36,00	57,00	32,00	38,00	20,20	0,00	184,70
Budowa zbiorników retencyjnych w dolinie rzeki Łęg, pow. kolbuszowski, tarnobrzeski i stalowowolski, woj. podkarpackie (Budowa 3 zbiorników retencyjnych tj.: 1: Kopcie-Tęczce, 2: Piertopole i Rusinów 3: Kolbuszowa)	0,70	1,20	1,20	1,20	42,50	42,50	10,70	0,00	0,00	100,00
Zbiornik Raclawice Śląskie na rzece	1,00	1,50	0,50	0,50	3,00	50,00	50,00	40,00	18,50	165,00

Osobłódze, gm. Głogówek										
Zbiornik Bzin w Skarżysku Kamiennnej	1,00	2,00	1,00	15,00	25,00	15,00	11,00	0,00	0,00	70,00
Zbiornik wodny Miejska Górka	5,00	21,90	20,00	20,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	66,90
Suchy zbiornik przeciwpowodziowy „Góra Ropczycka” na rzece Budzisz, na terenie m. Sędziszów Małopolski, Góra Ropczycka, Zagorzyce, gm. Sędziszów Małopolski, woj. Podkarpackie	12,40	14,80	14,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	41,20
Zbiornik Stradomka-Lubomierz na rzece Stradomce	0,00	0,50	0,50	1,00	4,00	14,00	20,00	20,00	0,00	60,00
Zbiornik Zegartowice na rzece Stradomce	0,00	0,50	0,50	1,00	5,00	15,00	24,00	24,00	0,00	70,0
Zbiornik Młynówka	0,50	4,80	15,00	16,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	36,90
Suchy zbiornik na rzece Skodzierska w km 6+060	0,00	10,00	10,00	2,87	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	22,87
2 suche zbiorniki w górnej części zlewni potoku Młynówka	51,50	21,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	72,50
Rewitalizacja i przebudowa Zalewu Zemborzyckiego	0,50	1,50	74,00	100,00	80,00	77,30	0,00	0,00	0,00	333,30
Wartość Programu	81,6	452,23	431,35	964,06	1219,29	1243,12	710,7	636,7	510,30	6249,35

Tabela nr 4: Lista inwestycji ze wskazaniem źródła finansowania.

Lp.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Wartość	Wartość narastająco	Źródła finansowania
1.	Dolna Wisła odcinek km: 933 – 847 (odbudowa 93 ostróg)	145,00	145,00	Budżet państwa
2.	Dolna Wisła odcinek km - 847 – 772 (odbudowa 134 ostróg)	207,50	352,5	Budżet państwa
3.	Dolna Wisła odcinek km - 772 – 718 (odbudowa 134 ostróg)	207,50	560,0	Budżet państwa
4.	Zbiornik Wielowieś Klasztorna na rzece Prośnie	905,6	1465,6	Budżet państwa
5.	Zbiornik Kąty-Myscowa na rzece Wислоce	1 653,38	3118,98	Budżet państwa
6.	Zbiornik Kotlarnia na rzece Bierawce	130,0	3248,98	Budżet państwa
7.	Zbiornik Kamieniec Ząbkowicki na rzece Nysie Kłodzkiej	1200,0	4448,98	Budżet państwa
8.	Zbiornik Oleśniki	577,00	5025,98	Budżet państwa
9.	Zbiornik małej retencji „Tkaczewska Góra”	184,70	5210,68	Budżet państwa
10.	Budowa zbiorników retencyjnych w dolinie rzeki łęg, pow. kolbuszowski, tarnobrzeski i stalowowolski, woj. podkarpackie (Budowa 3 zbiorników retencyjnych tj.: 1: Kopcie-Tęcze, 2: Piertopole i Rusinów 3: Kolbuszowa)	100,0	5310,68	Budżet państwa
11.	Zbiornik Raclawice Śląskie na rzece Osobłodze, gm. Głogówek	165,0	5475,68	Budżet państwa
12.	Zbiornik Bzin w Skarżysku Kamienniej	70,0	5545,68	Budżet państwa
13.	Zbiornik wodny Miejska Górka	66,90	5612,58	Budżet państwa
14.	Suchy zbiornik przeciwpowodziowy „Góra Ropczycka” na rzece Budzisz, na terenie m. Sędziszów Małopolski, Góra Ropczycka, Zagorzyce, gm. Sędziszów Małopolski, woj. Podkarpackie	41,20	5653,78	Budżet państwa
15.	Zbiornik Stradomka-Lubomierz na rzece Stradomce	60,0	5713,78	Budżet państwa
16.	Zbiornik Zegartowice na rzece Stradomce	70,0	5783,78	Budżet państwa
17.	Zbiornik Młynówka	36,90	5820,68	Budżet państwa
18.	Suchy zbiornik na rzece Skodzierska w km 6+060	22,87	5843,55	Budżet państwa
19.	2 suche zbiorniki w górnej części zlewni potoku Młynówka	72,50	5916,05	Budżet państwa
20.	Rewitalizacja i przebudowa Zalewu Zemborzyckiego	333,30	6249,35	Budżet państwa

Dodatkowo finansowanie inwestycji z budżetu państwa będzie spełniać zasadę, że łączna kwota środków z budżetu państwa nie może być wyższa niż wartość kosztorysowa inwestycji określona przy rozpoczęciu jej realizacji, obejmująca koszty przygotowania do realizacji, koszty robót budowlanych, koszty nadzoru nad wykonywaniem robót budowlanych i koszty pierwszego wyposażenia oraz z uwzględnieniem warunków dokonywania wydatków przez państwowe jednostki budżetowe i zasad udzielania dotacji na realizację inwestycji innym jednostkom.

7. Podstawowe założenia systemu realizacji

7.1 Informacje o inwestorze

Wykonawcą Programu i jednocześnie inwestorem zadań Programu będzie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które zgodnie z ustawą – Prawo wodne, jest jednostką właściwą w sprawach gospodarowania wodami i nadzoruje planowanie i realizację zadań związanych z utrzymaniem wód i pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną, realizuje działania służące zrównoważonemu gospodarowaniu wodami oraz sprawuje nadzór nad planowaniem inwestycji w gospodarce wodnej oraz ich realizacją.

Podstawami prawnymi funkcjonowania Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie są:

- ustawa – Prawo wodne;
- Statut Wód Polskich – nadany rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie (Dz. U. poz. 2506).

Program będzie realizowany w latach 2023-2030.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie jako jednostka nadzorowana przez Ministra Infrastruktury posiada niezbędne zaplecze merytoryczne i techniczne do realizacji zadań przewidzianych w Programie. Obiekty zbliżone zakresem prac i poziomem finansowania Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie z powodzeniem realizowało już w ostatnich latach (np. budowa zbiornika wodnego Świnna Poręba, zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny).

7.2 Nadzór nad realizacją Programu w trakcie jego trwania

Inwestor będzie prowadził bieżący nadzór nad realizacją Programu i będzie przekazywał informacje o postępach realizacji inwestycji objętych Programem w ramach dotychczasowej kwartalnej sprawozdawczości do ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej.

W terminie 3 miesięcy po zakończeniu każdego roku Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie będzie przygotowywać informację sprawozdawczą do ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Sprawozdania będą miały stały (ustanowiony w porozumieniu z wyżej wymienionym ministrem) format, który obejmie takie zagadnienia jak: stan osiągnięcia założonych celów badawczych wraz z opisem pojawiających się trudności, techniczny opis wykonania zadań wraz z merytorycznym opisem uzyskanych efektów oraz informacją na temat wykonania miernika. Sprawozdanie będzie zawierać dotychczasowe finansowe podsumowanie realizacji Programu. Wdrażanie Programu będzie analizowane przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej, w szczególności w zakresie zgodności wydatkowania środków dotacji, przyznanych na realizację Programu z budżetu państwa, z harmonogramami rzeczowo-finansowymi.

Po akceptacji przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej Informacji o realizacji Programu w danym roku, informacja zostanie przekazana do wiadomości członkom Rady Ministrów. Informacja o realizacji Programu będzie przekazywana członkom Rady Ministrów nie później niż do dnia 30 czerwca w każdym kolejnym roku sprawozdawczym.

W przypadku wystąpienia konieczności aktualizacji Programu będzie ona dokonywana przez weryfikację zakresów rzeczowych i wynikających z tego kosztów i terminów, niezwłocznie po wystąpieniu czynników mających wpływ na zmianę zapisów przyjętych w uchwale Rady Ministrów ustanawiającej Program.

7.3 Informacja końcowa o realizacji Programu

Po zakończeniu Programu - w terminie 3 miesięcy - Inwestor przygotowuje zbiorczą Informację z jego wykonania zawierającą w szczególności:

- opisowe podsumowanie działań podjętych w trakcie trwania Programu i ich efektów,
- dokumentację fotograficzną zrealizowanych inwestycji;
- analizę osiągnięcia efektów rzeczowych Programu opartą o stopień wykonania mierników realizacji celu głównego i celów szczegółowych;
- analizę wykonania finansowego Programu;
- rekomendacje dalszych działań.

Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej prześle nie później niż do dnia 30 czerwca 2032 r. informację końcową o realizacji Programu, w celach informacyjnych, członkom Rady Ministrów.

8. Załącznik nr 1 – Lista inwestycji

Lp.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Okres realizacji	Typ projektu	Koszt zadania inwestycyjnego
1	Dolna Wisła odcinek km: 933 – 847 (odbudowa 93 ostróg_	2023-2030	Odbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej	145,00
2	Dolna Wisła odcinek km - 847 – 772 (odbudowa 134 ostróg)	2023-2030	Odbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej	207,50
3	Dolna Wisła odcinek km - 772 – 718 (odbudowa 134 ostróg)	2023-2030	Odbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej	207,50
4	Zbiornik Wielowieś Klasztorna na rzece Prośnie	2023-2028	Budowa zbiornika Planowana budowa elektrowni wodnej	905,6
5	Zbiornik Kąty-Myscowa na rzece Wisłoce	2024-2028	Budowa zbiornika Planowana budowa elektrowni wodnej	1 653,38
6	Zbiornik Kotłarnia na rzece Bierawce	2023-2029	Budowa zbiornika	130,0
7	Zbiornik Kamieniec Ząbkowicki na rzece Nysie Kłodzkiej	2023-2031	Budowa zbiornika Planowana budowa elektrowni wodnej	1200,0
8	Zbiornik Oleśniki	2023-2031	Budowa zbiornika Planowana budowa elektrowni wodnej	577,00
9	Zbiornik małej retencji „Tkaczewska Góra”	2023-2030	Budowa zbiornika Planowana budowa elektrowni wodnej	184,70
10	Budowa zbiorników retencyjnych w dolinie rzeki łąg, pow. kolbuszowski, tarnobrzeski i stalowowolski, woj. podkarpackie (Budowa 3 zbiorników retencyjnych tj.: 1: Kopcie-Tęcze, 2: Piertopole i Rusinów 3: Kolbuszowa)	2023-2029	Budowa zbiornika	100,0
11	Zbiornik Raclawice Śląskie na rzece Osobłódze, gm. Głogówek	2023-2031	Budowa zbiornika	165,0
12	Zbiornik Bzin w Skarżysku Kamiennej	2024-2029	Budowa zbiornika Planowana budowa elektrowni wodnej	70,0
13	Zbiornik wodny Miejska Górka	2023-2026	Budowa zbiornika	66,90
14	Suchy zbiornik przeciwpowodziowy „Góra Ropczycka” na rzece Budzisz, na terenie m. Sędziszów	2023-2025	Budowa zbiornika	41,20

	Małopolski, Góra Ropczycka, Zagorzyce, gm. Sędziszów Małopolski, woj. Podkarpackie			
15	Zbiornik Stradomka-Lubomierz na rzece Stradomce	2024-2030	Budowa zbiornika	60,0
16	Zbiornik Zegartowice na rzece Stradomce	2024-2030	Budowa zbiornika	70,0
17	Zbiornik Młynówka	2025-2026	Budowa zbiornika	36,90
18	Suchy zbiornik na rzece Skodzierska w km 6+060	2024-2026	Budowa zbiornika	22,87
19	2 suche zbiorniki w górnej części zlewni potoku Młynówka	2023-2024	Budowa zbiornika	72,50
20	Rewitalizacja i przebudowa Zalewu Zemborzyckiego	2023-2028	Rewitalizacja i przebudowa zalewu Planowana budowa elektrowni wodnej	333,30

9. Wykaz skrótów

KPŻ2030 – Krajowy Program Żeglugowy do roku 2030

PGW – Plany gospodarowania wodami w obszarach dorzeczy

PPSS – Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy

PZRP – Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym

10. Spis tabel i schematów

Tabele:

Tabela nr 1: Zadania inwestycyjne – budowa zbiorników wodnych.

Tabela nr 2: Wskaźniki realizacji Celu głównego.

Tabela nr 3: Harmonogram finansowy realizacji Programu w podziale na lata (mln zł.).

Tabela nr 4: Lista projektów ze wskazaniem źródła finansowania.

Tabela nr 5: Harmonogram finansowy, z podziałem na źródła finansowania (mln zł.).

Schematy:

Schemat nr 1 : Logika interwencji